

ДИДАКТИЧНІ МОЖЛИВОСТІ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ

Національна доктрина розвитку освіти України в ХХІ ст. головною метою визначає «створення умов для розвитку й самореалізації кожної особистості як громадянина України, формування покоління, здатного навчатися впродовж життя, створювати й розвивати цінності громадянського суспільства». Саме тому в національній системі освіти пріоритетним напрямком є особистісний розвиток, який пов'язаний із формуванням творчого потенціалу, розвитку творчих здібностей студентів.

Кардинальна зміна економічної політики в нашій країні, перехід до нової ринкової економіки зумовлюють необхідність переосмислення і чіткого визначення ролі освіти, конкретизації її мети і завдань з урахуванням особливостей сьогодення. Тому, актуальність проблеми реформування сучасної технологічної освіти в Україні загострюється. Інформаційні технології у нашому сьогоденні розглядаються як необхідний елемент навчального процесу. Однією з нових інформаційних мультимедійних технологій і потужним технічним засобом навчання є програмно-технологічний навчальний комплекс на основі Smart Board. Електронна інтерактивна дошка – це сенсорна панель, яка працює в комплексі з комп'ютером і проектором. Порівняємо дидактичні можливості традиційної та інтерактивної дошки. Їх основне призначення – реалізація «золотого правила дидактики» (принципу наочності), однак вплив на ефективність навчально-пізнавальної діяльності суттєво відрізняється. Як відомо, найпершою дошкою були стіни печери, де первісний «учитель» зображував наочні «схеми» полювання або тварин, яких хотів уполовати. Довгий час використовувалися і наразі подекуди в аудиторіях залишаються грифельні й скляні дошки, на яких пишуть крейдою. У середині ХХ ст. стали з'являтися дошки білого кольору, на яких можна писати й малювати спеціальними фломастерами-маркерами, пізніше стираючи написане. Важливим етапом в еволюції дошки стали – інтерактивні дошки, що сполучають у собі унікальні можливості виведення на них будь-якої інформації з комп'ютера (шляхом проекції зображення за допомогою звичайного медіапроектора), довільного доповнення виведеного зображення позначками, коментарями, примітками або «обведеннями» важливих фрагментів тексту або графіки, що акцентують увагу студентів. Навчальний комплекс на основі інтерактивних дошок є реалізацією концепції нового інформаційного середовища й призначений для необмеженого використання викладачами, шкільними вчителями, аспірантами й студентами (лекції, практичні й самостійні заняття, довідкова підтримка тощо).

«Краще один раз побачити», – не тільки народна мудрість. Нині все більш потужно вчені і педагоги говорять про інформатизацію освіти як закономірний процес соціально-педагогічних перетворень, що зв'язані з насиченням освітніх систем інформаційною продукцією, впровадженням у навчально-виховні установи інформаційних засобів.

Освітні відеоролики належать до інноваційних засобів освіти. Чи доцільно їх застосовувати у сучасному навчальному процесі? На мій погляд – так.

Адже педагогічна інновація – це сукупність нових професійно-педагогічних дій педагога, спрямованих на вирішення актуальних проблем виховання, навчання й розвитку студентів з позицій освітніх підходів, зорієнтованих на зміну навчального процесу з метою формування якісно іншої педагогічної практики і підвищення якості освіти. При цьому основними освітніми підходами здійснення інновацій у вищій школі є: акмеологічний підхід, андрагогічний підхід, діяльнісний підхід, кваліметричний підхід, компетентісний. А це серйозне покладання, тому методи і засоби навчання мають бути новітніми. І сучасна дидактика запроваджує такі нові підходи до навчального процесу – його кібернізацію, «гнучкі технології», модернізовані методи і форми навчання.

До речі, стосовно інформаційних засобів навчання, до яких, безперечно, належать і освітні відеоролики, можна нагадати те, що писав Я. Коменський у своїй праці «Велика дидактика»: «...Все, що тільки можна, давати для сприйняття чуттям, а саме: видиме – для сприйняття зором, чутне – слухом, запахи – нюхом, доступне дотикові – через дотик. Якщо будь-які предмети відразу можна сприйняти кількома чуттями, нехай так і буде...».

Саме навчальні відеоролики не лише дозволяють підтримувати рівень пізнавальної діяльності, а й усучаснюють предмет, роблять його ближчим і наочнішим. І тут маємо лише позитивні моменти використання їх на заняттях: 1. Яскраві образи без надмірних зусиль запам'ятовуються. 2. Завдяки рухливості малюнків, схем, таблиць є не тільки можливість їх змінювати, доповнювати, корегувати, а й заповнювати поетапно, частинами чи повернутися до попереднього моменту, повторити якийсь епізод. У навчальних відеороликах можна відтворити фізичні процеси, які на заняттях не можна відтворити, звертаючись лише до уяви студентів, спираючись на їхнє абстрактне мислення. Наприклад, постійний і змінний струм, хвильові процеси, питання, пов'язані з існуванням електричного та магнітного полів. Навчальні відеоролики сприяють створенню позитивної атмосфери, що має велике значення для

сприйняття інформації. Важливою перевагою застосування відеороликів як засобу навчання, є можливість забезпечення швидкого і повністю керованого викладачем подання послідовності наочних образів, які супроводжуються звуком і відтворюють образи об'єктів вивчення. Отож, метою застосування навчальних відеороликів та інших мультимедійних засобів є ліквідація прогалів у наочності.

І ще один важливий момент: будь-яка педагогічна технологія – це інформаційна технологія, оскільки основу технологічного процесу навчання складає отримання і перетворення інформації.

Отже, впровадження інформаційно-комунікаційних технологій вимагає перебудови психолого-педагогічної структури діяльності викладача, який їх застосовує. Така перебудова пов'язана із загальним переструктуруванням ментальної моделі світу людини, причому не тільки в професійному аспекті. Розробка такої системи є не просто данина моді, а складний методичний процес, в якому повинні бути враховані новітні дані педагогіки і психології, адже без них технології можуть перетворитися замість інтерактивного дійства в малосприйнятний і нудний ілюстративний процес, або процес завантаження непотрібною інформацією.

І тому сучасна дидактика, як складова педагогічної науки, постійно поповнюється оригінальними ідеями завдяки знахідкам викладачів, що працюють творчо, педагогів-новаторів. Зберігаючи цінні ідеї традиційного навчання, вона сприяє вдосконаленню освіти і навчання відповідно до сучасних вимог суспільства. Безперечно, інформаційні технології навчання мають значні дидактичні можливості для підвищення рівня пізнавальної активності, однак, треба зауважити, що ключ до успіху лежить не лише в наявності великої кількості технологій. Саме викладач має стати активним учасником процесу трансформації освіти. Викладач сам визначає методику подання навчального матеріалу, закріплення і контроль знань, конкретний зміст, методи, засоби й організаційні форми навчання. Він розподіляє співвідношення між обсягом самостійної роботи студентів, між індивідуальними і колективними формами роботи. При цьому враховується як уподобання самого викладача, так і специфіка умов в яких перебігає навчальний процес, індивідуальні особливості студентів і всього колективу.

Підсумовуючи, необхідно зазначити, що сучасний погляд на процес навчання в цілому – це не тільки процес передачі інформації, як це було прийнято в системі традиційного або класного навчання. Замість навчання «пасивного», що складається з інструкцій (передачі інформації від викладача до студента) і виконання вправ, навчання стає «активним». Наочність, яку дає нам відеоролик, можливість побачити та почути відіграє велику роль у зацікавленості й розумінні матеріалу. Тому традиційні плакати, стенди, роздаткові картки можуть бути замінені різноманітними навчальними відеороликами, яскравою комп'ютерною графікою і динамічними моделями процесів, що розглядаються.

Також слід відзначити, що використання таких навчальних ресурсів в освіті невід'ємні від педагогічних методик у різних професійних галузях, зокрема менеджменту мистецтва, проектування інтер'єрів, графічного дизайну та інших напрямків професійної освіти не лише в денній традиційній формі навчання, але й дистанційно. Розвиток дистанційного навчання продиктований необхідністю формування гнучкої системи безперервної освіти, що дозволяє творчо активній людині упродовж усього життя вдосконалювати свої професійні знання і навички.

Це пов'язано з використанням різних освітніх технологій – на основі знання їх потенційних можливостей і переваг – «сильних сторін». Саме така здатність і робить процес навчання у ЗВО технологічним, тобто прогнозованим і максимально наближеним до запланованих результатів. Також важливим психолого-педагогічним моментом інноваційності в освіті є установка на індивідуальність у відносинах того, хто навчається, на ціннісне сприйняття особистості та світу. Інноваційна діяльність в освітній сфері тим більш складна і відповідальна, що пов'язана з високою значущістю людського чинника. В педагогіці, як відомо, головна суперечність виникає в сфері розвитку особистості. Інновації в освіті починаються з поваги до індивідуальності студента і трансформації традиційної моделі стосунків «викладач-студент» у модель «людина-людина», що накладає свого роду табу на уявлення про студента як посудину, що має бути наповненою, а як «сукупності психічних процесів», які надалі належить розвивати.

У великій педагогічній практиці застосування інформаційних і комунікаційних технологій з очевидністю проглядається тенденція збільшення числа і значущості саме психолого-педагогічних проблем, оскільки ядро системи відкритої освіти становить навчання із застосуванням дидактичних властивостей мережі Інтернет. Сучасні технології представляють поки недостатньо досліджені можливості для освіти. Модель ж освіти майбутнього – це відкрита модель, що вимагає також відповідного психолого-педагогічного забезпечення.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Лукашевська Л. І., Носенко Т. І. Самоорганізація майбутніх педагогів і Інтернеті за професійними інтересами. *Професійна адаптація молодого вчителя в умовах змін ціннісної парадигми суспільства*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. К.: Київськ. ун-т ім. Бориса Грінченка, 2010. 54 с.
2. Петухова Л. Є. Становлення поняття «інформатичні компетентності» та рівні їх діагностики у майбутніх вчителів початкової школи. URL: <http://www.university.kherson.ua/>
3. Головань М. С. Інформатична компетентність як об'єкт педагогічного дослідження. URL: <http://library.uipa.kharkov.ua>.
4. Петухова Л. Є. Інформатичні компетентності майбутнього вчителя (в моделі трисуб'єктної дидактики): навч.-метод. посібник. Херсон: Херсонський державний університет, 2010. 524 с.